

Tuntematon Sotilas 2017 Vekaranjärven maisemissa

Teksti: Päivi Visuri

Kuvat: Puolustusvoimat

Väinö Linnan teokseen pohjautuvaa Tuntemattoman Sotilaan tarinaa on valmisteltu liki kolme vuotta ja kuvattu yli puoli vuotta yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Elokuvan tuotantoyhtiö siirtyi Vekaranjärvelle kesän 2016 alussa tosi toimiin ja viihtyi Pahkajärven maisemissa syksyyn asti. Näyttelijät ja tuotantoyhtiö majoittuivat autenttisiin maisemiin ja tunnelmiin yöpymällä teltoissa ja mökeissä. Yhteiselo varuskunnan toimien kanssa sujui mallikkaasti koko jakson.

- Linnan romaani on monimuotoinen, moderni ja kestää useita tulkintoja - niin elokuvia kuin kuunnelmia, teatteria ja oopperaa. Uskon, että uudelle tulkinnalle on tilaa. Vaikeaa on tässä vaiheessa tekemistä sanoa miten tämä eroaa vanhemmista tulkinnoista, se jää katsojan arvioitavaksi, pohtii elokuvan **ohjaaja Aku Louhimies** kysyttäessä miten tuleva versio eroaa aiemmista ja pääteoksesta. Noin vuoden päästä ensi-iltaan (27.10.2017) asteleva ohjaaja toivoo olevansa elokuvasta ylpeä ja onnellinen. -Ohjaaja suuntaa jo usein kohti seuraavia projekteja, kun elokuva on teatterissa. Kun elokuva on valmis, katsoja on oman katsomiskokemuksensa asiantuntija, eikä sitä enää muuteta. Olen unelma-ammattissa. Tämä on ammatti, jota olen toivonut ja jota olen päässyt tekemään. Olen ylpeä ja onnellinen, mutta samaan aikaan työ on vaativaa ja siihen täytyy täysillä panostaa, koska se on etuoikeutettua. Tietyllä tavalla ajan tässä 7 miljoonan formulaa. Olen valmistautunut elokuvaan vuosien tutkimustyöllä ja kokemuksella. Käytännössä kun viime elokuussa ilmeni, että rahoitus on saatu kasaan ja elokuva toteutuu, yksi keskeinen osa-alue on ollut fyysisestä kunnosta huolehtiminen, toimintavarmuuden säilymiseksi. Olemme tiedustelleet kuvauspaikkoja ja suunniteltu, miten kaikki asiat toteutetaan. Myös tiimin kasaaminen on valmistautumista. Elokuvaa tekee suuri joukko alansa asiantuntijoita ja ohjaaja on tavallaan asiantuntijaorganisaation johtaja, kertoo Aku Louhimies.

- Olemme tehneet tätä elokuvaa aina vallitsevissa sääolosuhteissa, emmekä ole muuttaneet aikataulua säiden takia. Olen kuullut, että jossakin toisessa sotaelokuvassa on päätetty olla kuvaamatta aurinkoisella säällä, sillä sodan pitää olla rumaa tai ahdistavaa. Me emme kuitenkaan tehneet niin, vaan hyväksyimme, että kauheuden keskellä voi myös paistaa aurinko.

- Pahkajärvi ja sitä ympäröivät alueet ovat sopineet elokuvan tekemiseen mainiosti. Alue sijaitsee Karjalan prikaatin alueella, on maaston muodoiltaan vaihtelevaa ja siellä on säilynyt koskemattomia metsiä. Lisäksi se on logistisesti järkevä paikka. Todella tärkeää meille on ollut se, että prikaati suhtautui meihin erittäin myötämielisesti ja mahdollisti tämän. Karjalan prikaatissahan vaalitaan myös jatkosodan Jalkaväkirykmentti 8:n perinteitä, kertoo ohjaaja Aku Louhimies.

Onko roolihenkilösi sisäinen maailma avautunut sinulle tehdessä?

Koskelan sisäinen maailma peilaa **näyttelijä Jussi Vatasen** mukaan koko Suomen historiaa. Koskelan henkilöhistoria on hänen mielestään hurja ja pohjautuu jo Täällä Pohjantähden alla -teokseenkin. Koskela on talvisodan veteraani ja muut varusmiehiä. - Asetelma luo tapahtumiin oman lähtökohtansa. Kuinka sitten tästä porukasta kasvaakin sellainen yhtenäinen nippu ja sitä varmaan yritämme tuoda elokuvassa esille, miettii Vatanen.

Kariluotoa ja hänen mielenliikkeitään on kuvailtu tarkasti teoksessa ja se on auttanut **näyttelijä Johannes Holopaista** samaistumaan roolihenkilöönsä puhetyyliä myöden. - On luksusta, kun on tuollainen pohjateos, josta voi ammentaa roolihenkilön tapaa ajatella. Kirjassa on kuvattu, miten esimerkiksi Viktor Rydbergin sanoittama ja Sibeliuksen säveltämä Ateenalaisten laulu on vaikuttanut Kariluotoon tai mitä kirjallisuutta hän on lukenut. Puhetyyli on huoliteltu ja sivistynyt, eikä niinkään härskin huumorin tai kiroilun värittävä, kuvailee Holopainen. -Kariluodon luonnetta kuvaa ehkä parhaiten se, että hän haluaa tehdä oikein ja puolustaa maataan ja sitä kautta ehkä pyrkii jonkinlaiseen sankaruuteen, pohtii Holopainen.

-Väinö Linna on kirjoittanut sellaiset suomalaiset perustyytit tähän teokseen ja ennen kaikkea suomalaiset miehet, sanoo **näyttelijä Andrei Alen**, joka esittää Rahikaista. Rahikainen, joka on kotoisin Ylämyllyn vierestä, Joensuusta, puhuu voimakkaalla aksentilla. Andrei Alen tutustui kieleen perinpohjaisesti ystävänsä Severi Saarisen (esittää elokuvassa Lehtoa) avustuksella. Saarinen on kotoisin samalta paikkakunnalta ja tutustutti Alenin kieleen ja paikkakuntalaisiin ja sitä kautta murteeseen. - Murre tarttui mukaan kuvauspaikalle ja onneksi kuvausryhmässäkin on ihmisiä sieltä alueelta, kertoo Alen.

Miten pelko ja rohkeus tulevat esille elokuvassa?

- Kaikki kokevat pelkoa ja se on ihmisrajille biologisesti välttämätöntä, sanoo ohjaaja Aku Louhimies. Olennaista on se, miten pelon kanssa tullaan toimeen. Uskon, että kriisitilanteessa vain he selviävät, jotka pelkäävät. Englanninkielinen sana "courage" tulee latinasta ja viittaa sydämeen. Ihmiset, jotka pystyvät sydämensä pohjasta kertomaan tarinansa ja olemaan sitä mitä ovat, ovat rohkeita. Rohkeus on osittain sitä, että pystyy olemaan mitä on ja tekemään asioita, jotka ovat oman vakaumuksen mukaisia vaikka teot voivat aiheuttaa itselle kipua. Niin määrittelin rohkeuden - tekee asioita oikein, vaikka tietää että se voi olla itselle hankalaa. Linnan romaaniin kiteytyy vahvasti pelko ja rohkeus vahvasti, jatkaa Louhimies.

Johannes Holopainen, joka näyttelee elokuvassa Kariluotoa, pitää roolihenkilönsä upseerina, joka uskoo järjestelmään. - Kariluoto uskoo suureen Suomeen ja on jalomielinen sekä luottavainen sotilashenkilö. Hänellä on vahva henki, jota hän pyrkii siirtämään muihinkin. Tarinan alkuvaiheen tulikasteessa Kariluoto jähmettyy oman luonnollisen reaktionsa äärellä, kun toinen upseeri kaatuu hänen edessään etulinjassa, jonne hänet on lähetetty - eteenpäin mennään, eikä peräännyttä - kaunis on kuolla joukkosi eessä, kun urhona kaadut, koostaa Holopainen Kariluodon keskeisiä piirteitä.

Jussi Vatanen, joka näyttelee elokuvassa Koskelaa, pitää elokuvan roolihenkilöitä universaaleina tyyppinä, jotka aikakaudesta, ajasta, maasta tai tilasta riippumatta ovat joutuneet tilanteeseen, jonka jokainen kokee eri tavalla. - Jokainen hahmottaa kaaosta, epäjärjestyttä ja epäinhimillisyyttä eri tavalla, ja uskoisin, että se ei olisi kokemuksena kovin erilainen tässä ajassa, joutuisimme normaalista elämästä siirtymään sotaan, miettii Vatanen.

Andrei Alen, joka näyttelee elokuvassa Rahikaista, toivoisi, ettei katsojat pitäisi Rahikaista pelkurina. - Ehkä hän on passiivinen näissä sodan taistelutilanteissa, mutta hän ottaa hirveitä riskejä taistelujen ulkopuolella varastellessaan ja rötöstellessään. Hän on useita kertoja joutua ammutuksi esimerkiksi perunavarkaisissa olleessaan. Rohkeutta sellainenkin vaatii, pohdiskelee Alen.

Millä tavalla huumori pelastaa elokuvan sodassa?

-Huumorin osuus elokuvan sodan keskellä on olennainen ja luonnollinen tapa purkaa asioita, joista on mahdoton puhua. Huumorin avulla he pystyvät ottamaan näkemäänsä ja kokemaansa etäisyyttä ja käsittelemään vaikeita asioita. Ja tätä kautta palautumaan henkisesti edes vähän, miettii Holopainen.

-Purnaamishuumoria, joka on suomalaisen sotilaan ominaispiirre elokuvassa, ei haluttu karsia, vaan nimenomaan piirre tuki oma-aloitteellisuutta sotilaiden keskuudessa. Ylempänä sotilasorganisaatiossa oivallettiin, että purnaaminen ei ollut kapinaa, vaan kyseenlaistaminen johti hyvin oma-aloitteisiin toimiin pahoissa tilanteissa, kertoo Holopainen. -Venäläiset sotilaat sen sijaan kärsivät kovia tappioita juuri noudattaessaan esimerkiksi ampuma-asentosääntöä rangaistuksen pelossa ja tulivat ammutuksi helpommin, jatkaa Holopainen.

Millaista elämä on ollut Pahkajärvellä?

Vatosen mielestä elämä Pahkajärvellä on ollut hyvin säännöllistä ja säännönmukaista. Leirielämä on tuonut näyttelijöiden keskuuteen yhteishenkeä, mitä ei varmaankaan olisi muuten tavoitettu. -Hyvin me ollaan kyllä viihdytty. Tottahan mä intin käyneenä tiedän, että tällainen tiivis yhteiselo yhdistää, mutta myös erottaa. Se kärjistää fiiliksiä ja ajatuksia pidemmän päälle, mutta hieno kesä tämä on ollut, kuvailee Vatanen mennyttä kuvausjaksoa.

-Tämä on ennen kaikkea joka pojan unelma - saat olla teltassa kavereiden kanssa tähtitaivaan alla, menet ammuskelemaan päiväksi ja kaverit jahtaavat sua! Kunhan se vaan ei ole totta, kunhan se vaan on leikki. Sitähän me tehtiin elämämme ensimmäiset kymmenen vuotta ja nyt pääsee kokemaan sen uudestaan. Siis totta kai otamme tämän tosissamme, mutta tämä on ollut ennen kaikkea suuri kunnia ja suuri kokemus, kertoo Alen. - Näyttelijöiden kesken ei ole ollut minkäänlaisia erimielisyyksiä, vaan ollaan tultu hyvin toimeen. Koko kesän kestänyt telttailu on sopinutkin tosi hyvin kaikille ja se on auttanut tuolla kuvauksissa paljon, että olemme luoneet tämän yhteisön tänne metsään ja "metsittyneet" eli yksinkertaistaneet elämän perusasioita, kehuu Alen olosuhteita maastossa.

Holopaisen mielestä teltassa nukkuminen on tuonut kuvauksiin autenttista vaikutelmaa näyttelijöille. - Jos näihin kuvauksiin tulisi kotisohvan lämmöstä päivittäin ja toivoisi sitten kuvauksiin tullessaan sotatilan tuntumaa tai edes metsässä olon tunnelmaa, voisi olla paljon vaikeampaa saavuttaa sitä yksinkertaisuutta ja todellisuutta, mieltii Holopainen. Armeijan läsnäolo on tukenut Holopaisen mielestä hyvin elokuvan tekoa. -Tätä isoa roolileikkiä on ollut helppo jatkaa vielä iltanuotiollakin samalla porukalla ja elää kokonaisvaltaisesti tunnelmaa, jatkaa Holopainen.

Elokuvan teko jatkuu vielä kevääseen ja lopputuloksen näemme sitten syksyllä 27.10.2017.